№ 70. 13 кастрычніка 1916 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

# ГОМАН

БЕЛАРУСКАЯ ВІЛЕНСКАЯ ЧАСОПІСЬ

ВЫХОДЗІЦЬ ДВА РАЗЫ У ТЫДЗЕНЬ: У АЎТОРКІ І ПЯТНІЦЫ.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на $^1/_2$ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

## Ультіматум Грэції.

### Пагоня за румынамі на усім фронці.

АФІНЫ. (Рэўтэр) 11.X. Францускі глаўнакамандуючый флотам паслаў грэцкаму ураду ультіматум, **ДАМАГАЮЧЫСЯ ВЫДАЧЫ УСЯГО ГРЭЦКАГО ФЛОТУ**, апрыч панцырнаго крэйсэра «Georgios Awerow» і броненосцоў «Lemnos» і «Kilkisz». Гэтак сама ён дамагаецца **ПЕРЭДАЧЫ ЧЫГУНКІ** Пірэй — Ларысса. Гэтые жаданьня тлумачацца патрэбай абаспечыць флот саюзьнікоў.

---

### 10 кастрычніка.

**Заходні тэатр:**

*Фронт Рупрэхта Баварскаго*: Наабапол Соммы трываюць бітвы. На ўсім фронці між Анкр і Соммай саюзьнікі атакуюць вялікімі сіламі. Пешые штурмы англічан на паўночным усходзі ад Тіэпваль і на лініі Лессар—Гэдэкур адбіты большай часьцю ўжо зашчытным агнём. Пад вечар на фронці Морваль—Бушавэнь пачаліся сільные штурмы, каторые трывалі да самай раніцы. Проці пазыцый пры Сайі ворагі атакавалі 6 разоў. Усе атакі былі дарэмные. Нашы пазыціі ўсе ў нашых руках. На палудні ад Соммы бітва ішла між Жэнэрмон і Шольн. Чысьленые францускіе штурмы адбіты. Цукроварня ў Жэнэрмон, за каторую ішлі вострые бітвы, ў нашых руках. У вёсцы Абленкур развіліся заядлые бітвы за паадзінокіе хаты і трываюць дагэтуль.

**Усходні тэатр:**

Без прыпадкоў.

*Фронт у Семіградзіі*: У даліне Марос'а ворагі не маглі устаяць проці абходнай атакі. Далей на поўначы яны так сама пачынаюць адступаць. За імі йдзе пагоня на ўсім усходнім фронці. Другая румынская армія адкінута да пагранічных ваколіц. У бітвах у гарах за апошніе два дні ў нашы рукі папалі: 18 афіцэроў, 639 салдатоў, адна 10-цэнтымэтровая гармата, 5 кулемётоў, шмат амуніціі і стрэльб. Атакі ворагоў наабапол праходу Вулкан адбіты.

**Балканскі тэатр:**

*Фронт Макензэна*: Без перамен.

*Македонскі фронт*: Чысьленые атакі ворагоў пры Чорнай адбіты. На заходзі і ўсходзі ад Вардара ворагі дарма прабавалі наступаць.

**На Румынію!**

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Імператар у глаўнай кватэры рабіў праз ўвесь дзень прагляд войск, каторые едуць на румынскі фронт.

(*Тэлеграмы з апошняго момэнту—на 4 стр.*).

---

### З апошніх дзён.

—s—

**Нямецкіе апавешчэньня.**

**10.X. Заходні тэатр:**

*Фронт Рупрэхта Баварскаго:* Учора ворагі ізноў вялі сільные штурмы на ўсенькім фронці між Анкр і Соммай, асабліва ў вечэры і ў начы. Яны ўсе былі дарэмные. На ўсходзі ад Вэрмандовільве спробы французоў штурмаваць былі стрыманы.

*Фронт нямецкаго Насьледніка*: Наабапол Маасу—вострый огонь артылерыі і мінные бітвы.

**Усходні тэатр:**

*Фронт Леопольда Баварскаго*: Пры Острове, на Стоходзі (на паўночным заходзі ад Луцка) мы выкінулі расейцоў з высунутай ўпярод пазыціі і адбілі контратакі. Нямецкіе атрады з зусім незначнымі стратамі штурмавалі вёску Гэрбутов, на заходзі ад Нараеўкі, ўзялі 4 афіцэроў і 200 салдатоў у палон і некалькі кулемётоў.

*Фронт эрц-гэрцога Кароля*: У Карпатах расейскіе контратакі проці здабытых намі пры Бабе Людовай пазыцый адбіты.

*Семіградзкі фронт:* На усходнім фронці мы ўсюды далей наступаем. Выхад з гор Гаргіта і Сароль у верхнюю і ніжнюю даліну Чыка намі здабыты. Наабапол Кронштадта нашае пабеднае войско вострa гоніць разбітых румыноў. У трохдзённай бітве пры Кронштадці дагэтуль узяты: 1175 палонных, 25 гармат, у тым ліку 13 цяжкіх, многа скрынь з амуніцией і аружжа. Апрыч таго здабыты 2 паравозы і больш за 800 вагоноў, большай часьцю нагружэных спажыўнымі прадуктамі. Паводлуг аднародных данясеньнёў з усіх часьцей, ворагі маюць надта цяжкіе крывавые страты. На заходзі ад праходу Вулкан здабыта гара Нэгрулюі.

**Балканскі тэатр:**

*Фронт фэльдмаршалка Макензэна*: без перамен.

*Македонскі фронт:* Ворагі далей атакуюць боўгароў на закруці рэкі Чорнай. Пры Скопівір яны дайшлі невялікай удачы; у іншых мейсцох яны скрозь адбіты.

**11.X. Заходні тэатр:**

*Фронт Рупрэхта Баварскаго*: На паадзінокіх адрэзках фронту Альбрэхта Вюртэмбэрскаго і Рупрэхта Баварскаго англічане ізноў выявілі энэргічную патрульную работу. На фронці на поўначы ад Соммы пасьля сільнаго, даходзіўшаго далёка на поўнач ад рэкі Анкр агня ворагоў былі ў вечэры і ў начы мейсцовые штурмы, каторые на лініі Морваль — Бушавэнь паўтараліся некалькі разоў з асаблівай сілай. Тут на палудзенным усходзі ад Сайі ворагі умацаваліся на вузкім адрэзку нашай пярэдняй лініі, а на ўсіх іншых мейсцох адбіты агнём або штыкамі. На паўночным усходзі ад Тіэпваль бітва ешчэ ня скончылася. На палудні ад Соммы французам, пасьля трываўшаго некалькі дзён агня, ўдалося ўварвацца на выгнутую ў старану Вэрмандовільве дугу нашых пазыцій і адціснуць нашае войско на загадзя прыгатаваную лінію, каторая выраўняла фронт. У пакінутых ваколіцах ёсць хутары Жэнормон і Бован.

Нашы лятуны збілі 4 аэропланы за лініей ворагоў і 4—за нашай лініей.

*Фронт нямецкаго Насьледніка:* Пры Прыне, на палудзенным усходзі ад Рэймсу, нямецкая дружына разведчыкоў прабілася да трэйцяго францускаго акопу і ўзяла палонных. Узмацаваны ўжо за апошніе дні агонь у ваколіцах Маасу ад часу да часу узмацоўваўся ешчэ болей, асабліва на ўсходзі ад рэкі. У вечэры на адрэзку Тіомон—Флеры ішлі короткіе бітвы ручнымі гранатамі. На ўсходзі ад Флеры адбіто францускае наступленьне.

**Усходні тэатр:**

На абодвых фронтах — нічога выдатнаго.

*Семіградзкі фронт*: У даліне Марос'а ворагі ешчэ цьвёрда дзержацца. У даліне Гэргэн і на паўночным усходзі ад Парайд яны ізноў адступілі. На ўсходзі ад Чык-Сэрэда і далей на палудні ў даліне Альта яны адкінуты назад. Пагоня за разбітай пры Кронштадці другой румынскай арміей трывае далей.

**Балканскі тэатр:**

*Фронт фэльдмаршалка Макензэна*: На Дунаю і ў Добруджы—ніякіх прыпадкоў. Нашы лятучые эскадры удачна абкідалі бомбамі ваенные транспорты каля Констанцы.

*Македонскі фронт*: Апрыч вострых мейсцовых артылерыйскіх бітв былі дарэмные наскокі ворагоў пры Чорнай, на Нідзэ Планіне і ў ваколіцах Люмніцы.

**Нямеччына і Амэрыка.**

НЬЮ-ЙОРК. «Daily News» даносіць, што немцы, пасылаючы свае падводные лодкі да амэрыканскіх берагоў, зрабілі прэзыдэнту найвялікшы за час яго прэзыдэнцтва клопат. Калі ён ня зробіць нічога іншаго, апрыч пасылкі ноты, дык утраціць паддзержку тысяч амэрыканцоў, каторые, праўда, ня хочуць вайны, але ня хочуць і міра за ўселякую цэну. Проці прэзыдэнта—большая часць амэрыканцоў.

ПАРЫЖ. Газэты с прычын паяўленьня нямецкіх падводных лодак каля амэрыканскіх берагоў даюць прэзыдэнту рады, каторые маюць характэр цьвёрдаго жаданьня. «Temps» піша: «Амэрыка павінна выступіць проці блокірованьня яе берагоў немцамі і выясьніць за ўселякую цэну сэкрэт, як здаволіваюцца нямецкіе падводные лодкі апалам і прадуктамі каля амэрыканскаго узьбярэжжа. Гэта—павіннасць нэутральнаго гасударства».

---

Гл. тэлеграмы на 4 страніцы.

## Трэйцяя ваенная зіма.

Надзеі ня толькі шырокіх народных кругоў, але і людзей, сьвядомых у справах вайны, на канец гэтай апошняй ужо ў летку—ня споўніліся. Наадварот, гэтае лета не прынесло нам выпадкоў падобнай вагі, як канец лета 1915 году, або 1914. Ня лічучы расейскаго наступленьня на Валыні і ў Галічыні, каторае прымусіло крыху перасунуць фронт з усходу на заход, можна сказаць, што ўсе ваенные опэрацыі за гэты год былі дарэмные. Уся паўночная палова усходняго фронту, ня гледзячы на даволі сільные бітвы каля возера Нарочa і Баранавіч, ані не скранулася з мейсца і нічым ня рожніца ад таго, якой яна была ў верасьні мінуўшаго году—пасьля вялікаго немецкаго наступленьня на Расею. На заходнім фронці бачым блізка тое самае. Наступленьне немцоў на Вэрдэн вясною і ў летку, хаця і дайшло значнай удачы, але здабыцьцем гэтай першараднай французскай крэпасьці дагэтуль не закончылося. З другога боку, даўно спадзеванае вялікае наступленьне французоў і англічан у Францыі, каторае мело на мэці прарваць немецкі фронт, не ўдалося: даволі сказаць, што англіцка-французскім злучэным арміям не ўдалося дагэтуль уязць ніводнаго гораду. На аўстрыяцка-італьянскім фронці аўстрыякі, праўда, пачалі ў летку наступленьне ў Лёмбардыю і ўжо дайшлі былі даволі значнай удачы. Толькі націск расейцоў на Валынскім і Галіцкім фронці прымусіў прыпыніць далейшае тут наступленьне. Наступленьне італьянцоў на прыморскім фронці аддало ў іх рукі место Гэрц, але на гэтым іх удачы і задзержаліся.

Гэтак, агульне кажучы, вайна сёлета на гэтых фронтах нічога не прынесла. Цяпер, у восені, так сама нельга спадзевацца якіх-будзь сур'езных прыпадкоў. Затое можна думаць, што ешчэ гэтай восеньню так ці іначэй разяжэцца пытаньне аб долі Балканскаго полуострова. Энэргічнае наступленьне на Румынію аўстрыяцка-немецкіх войск з заходу і немецка-боўгарска-турэцкіх—с поўдня прымусіло, наканец, саюзьнікоў пачаць с свайго боку даўно падгатоўленае наступленьне с палудня на Боўгарыю. Гэтак толькі тут можна спадзевацца ў канцы гэтаго году больш сур'ёзных ваенных выпадкоў; на другіх фронтах для гэткіх выпадкоў можэ быць мейсцо толькі с прыходам вясны, і мы павінны быць гатовы перажыць і трэйцюю ваенную зіму.

Німа споркі, што яна будзе для нас нявясёлая. Нават з Расеі ідуць весткі, што народ тамака са страхам жджэ зімы, і аб гэтым пішэ аткрыта «Нов. Время». Дык ня дзіва, што і ў нас—у суседзтві з ваенным фронтам—усе неспакойна ўзіраюцца на будучыну. Адно толькі можэ нас крыху пацешыць: гэта—тое, што перад тэй зімой расейцы забралі або зьнішчожылі вялікіе запасы хлеба, а сёлетні багаты ураджай, ня гледзячы на ўсе ціжары, суліць нам прынамсі ня горшую зіму, чым была мінуўшая.

## Да самапомачы!

Уселякіе таварыствы дзеля падмогі бедаком і абяднеўшым с прычыны вайны стгадаюцца найбольш з людзей заможных, а як такіх людзей, наагул, ўня лішне многа, дык і число членоў у гэткіх таварыствах ня вельмі высокае. А папраўдзі дык таго-ж самаго лёгка было-бы дайсьці адменным способам, каб людзі ў нас мелі больш грамадзкай сьвядомасьці і болей гарнуліся-бы да супольнай працы: тады з маленечкіх ахвяр многіх тысяч душ узрасьлі-бы вялікіе капіталы, каторымі можна было-бы аказваць сур'ёзную помач нашым бяздольным братом.

Гэткая організацыя помачы мае ўжо характэр самапомачы, бо той хто сягоньня даў сваю складку, можэ заўтра апынуцца у такім палажэньні, што і яму патрэбна будзе помач. Такі способ помачы — шмат болей пачэсны, бо аснован на ўзаемнасьці помачы: сягоньня я памагаю бяднейшым і патрэбуючым помачы, а заўтра мне памогуць.

Есць у нашым жыцьці і такіе патрэбы, у каторых на помач багачоў лічыць зусім нельга. Гэтак бывае тады, калі работнікі, змагаючыся с фабрыкантамі за лепшые варункі працы, робяць забастоўкі і за безработны час церпяць голад і холад: ім, само сабой, не памогуць тые грамадзкіе кругі, карысьць каторых так ці інашай звязана с карысьцю капіталістоў... У падобным жэ палажэньні апынуліся цяпер с прычыны ненормальных варункоў жыцьця нашы кватэранты гаспод у чужых дамох: ня маючы заработку, ня маючы на хлеб штодзенны, шмат хто с кватэрантоў ня можэ плаціць даўнейшых цэн за сваю гасподу, бо на гэта не пазваляе яго цяперашні матэр'яльны стан, — вось між імі і гаспадарамі дамоў узнімаюцца спорчкі, ідуць суды, прымусовые высяленьня. І тое, што было сягоньня з імі, можэ вельмі лёгка прылучыцца заўтра з другім, і падмогі яму нельга нікуль спадзявацца: помач яму маглі бы даць як-раз тые камяніцнікі, каторые яго выкідаюць з хаты...

Вось, з гэтаго ясна бачым, што пры цяперашнім кватэранцкім прызісе кватэранты павінны організавацца і лічыць толькі на свае сілы, лічыць на ўзаемную помач. Кватэрантоў у нас—многа тысяч, але яны зусім не організованы: дагэтуль да Саюза Кватэрантоў прыступіла толькі зусім невялікая частка іх. А тым часам можна сьмела сказаць, што да саюзу маглі-бы запісацца ня сотні, а тысячы кватэрантоў, бо марку уступнога ды па поў маркі што-месяц заплаціць зусім ня трудна.

Грамадка людзей, наладзіўшых Саюз Кватэрантоў у Вільні, працуе, не пакладаючы рук, каб стварыць моцную кватэранцкую організацыю. Але моц яе—ў чым большым чысьле членоў. І кожын, хто разумее вялікую вагу гэтаго, павінен с свайго боку рупіцца, каб число членоў Саюза узрастало, каб з дробных складак рос капітал Саюза, лаючы яму магчымасьць памагаць сваім членам, каму помач будзе патрэбна.

*Кватэрант.*

## У Вільні і ваколіцах.

× **Беларускі Тэатр.** У нядзелю, 15 кастрычніка, ў салі Работніцкаго Клюбу (б. Жалезнадарожнаго Кружка), Варонья 5, драматычная дружына Беларускаго Музыкальна-Драматычнаго Кружка ставіць драматычны абразок Э. Ожэшковай у 4 актах пад названьнем «Хам».

У п'есе іграюць вядомые ў Вільні аматорскіе сілы пад кірункам рэжысэра Ф. Олехновіча.

Трэба думаць, што сымпатычная п'еса прыцягне многа публікі, —тым болей, што цэны білетоў вельмі прыступные: ад 30 фэн. до 1.50 м.

Пачатак а $5^1/_2$ гадз.

× **Аб нашым тэатры.** Нашая стацьця аб беларускім тэатры, перэкладзеная на немецкую мову, надрукована ў «Wilnaer Zeitung».

× **У амбуляторыі т-ва лекарскай і спажыўнай помачы.** За апошніе месяцы число хворых, каторым Амбуляторыя давала без ніякай платы лекарскую раду, лекі, малако, крупы і інш., вельмі узрасло, пераходзячы за 2 тысячы душ у месяц. Гэткая шырокая помач была прычынай таго, што таварыство скора выдало астаткі грошы, якіе асталіся ўжо кассе ешчэ ад расейскіх часоў і апынулося ў вельмі крытычным палажэньні. Перэд таварыствам стаяло пытаньне: ці зачыніць Амбуляторыю, ці назначыць плату—прынамсі за прадукты для хворых. Таварыство выбрало апошнюю дарогу, назначыўшы невялікую плату за малако і крупы, шмат ніжэйшую ад сапраўдных цэн гэтых прадуктоў, і с падмогай ад места перажыло крызыс.

Само сабой разумеецца, што крызыс гэты мінуў не зусім: ён будзе трываць і далей, калі т-во не атрымае вялікшай падмогі.

Тымчасам число хворых ад устанаўленьня платы за прадукты не зменшаецца, а, трэба думаць, узрасьце: восенная непагадь і халады вельмі дрэнна адбіваюцца на здароўі людзей—асабліва-ж пры благой ежы.

× **Агульна-работніцкі культурны саюз** памешчаецца цяпер пры Віленскай вул. ў доме № 20/3.

× **Дарадчая Камісія.** Некольки тыдньў таму назад прэдстаўнікі віленскіх торговых кругоў падалі немецкаму граданачальніку мэморандум аб палажэньні гандлю ў Вільні і прэдлажылі, каб пры граданачальніку была наладжэна камісія, каторая разам с прэдстаўнікамі ўласьці разгледала-бы справы аб таргоўлі і падатках. Немецкі граданачальнік прыстаў на гэты праект, і камісія ўжо наладжэна. Да яе ўвайшлі 6 асоб — ад хрысьціян і жыдоў па-роўну: д-р Выгодзкі, д-р Рахмілевіч, д-р Ольшвангер, Маковскі (кнігар), Аўгустовскі (аптэкар) і Міськевіч (цукернік).

# Наездчык.

Власт.

**Гістарычнае апаведаньне.**

(Гл. «Гоман» №№ 55—69).

— Каторая з муз олімпскіх скіравала вас, дастойная пані, ў дом мой? каторай з іх вінен я падзякаваньне і як вашэ салодкагучнае імя?—казаў Вельскі, выходзячы на сустрэч нечэканай госьці.

— Я жонка Івашкі Гарбуза, прыходжу да вас с просьбай. Зжальцеся надамной, скажыце мне, калі што ведаеце аб маім мужу!—Яна злажыла рукі з мальбой, і сьлёза за сьлёзой сыпаліся з яе дзіўнаго харастваў вачэй.

— То вы, дастойная пані, дачка стольніка Бронецкаго, жонка баярына Гарбуза... Супакойцеся! Вельмі рад, што здалею даць вам праўдзівые весткі аб вашым мужу і нават больш таго... Я зара загадаю прывясьці яго сюды і, калі вы пажадаеце павязьці яго с сабой, то парайце згодзіцца на мае варункі. Ніхай Старасельле астанецца за мной, а я вярну яму волю. Мне здаецца, што ён цяпер перэканаўся ўжо, што спрэчаца са мной дарэмна.

Ен падыйшоў да дзьвярэй і ляснуў у далоні. На кліч яго паявіўся адзін с прыбочнікоў. Вельскі падаў ключы і сказаў прывясьці баярына. За некольки хвілін у пакой увялі баярына. Божэ мой, гэта, здавалося, не жывы чалавек быў, а здань нейкая! Вільготнае паветрэ падзямельля, адзіноцтво і перажываньня налажылі страшнае кляймо. Калі Мар'яна ўбачыла мужа свайго, яна кінулася да яго, мімаволна клікнуўшы: „О, даражэнькі мой, калі ёсць на зямлі правы суд Божы, я памшчуся... я прызаву родных і памшчуся за цябе!" І якая сьлічная была Мар'яна у гэты момант, ажыўлёная пачуцьцем любові і помсты!

— Мар'яна, пташэ мае! Ціж-бо то я цябе бачу, яснае сонейко?—шэптаў баярын, прыціскаючы да грудзей сваю каханую жонку.

Прыпадаўшыйся на іх Вельскі мімаволі здрыгнуўся. „Во яго сіла", думаў ён, „сьмерць гэтай красуні была-б для яго страшным ударам, і ён тады пазбудзецца ўсякай энэргіі, а я пазбудуся-б небясьпечнаго ворага". Усё гэта прамігнуло ў адзін момант у думках. „Ого,—загаманіў Вельскі грамавым голасам, — ,што я чую, мая сьлічная паня? Ты хочэш ваевацъ са мной. То ведай, што Вельскі не баіцца ні Бога, ні чорта, ня толькі людзей, і умее сам абязброіць сваіх ворагоў". І, схапіўшы свой меч, адсек абедзьве рукі, каторыімі абвіла Мар'яна шыю свайго мужа. Пачуўся кароткі стогн, і яна звалілася, як красачка, падцятая касой.

— Мар'яна, Мар'яна!—крычаў абезпамячэны ад нешчасьця баярын, апускаючыся на калені побач паміраючай жонкі. На безпрытомны яго крык яна расплюснула вочы і сказала:

— Адмоўся ад Старасельля за сваю волю, каб сын наш не астаўся сіратой. Бывай, ніхай вас Бог бароніць.—Яна сплюснула вочы, і апошняе тхненьне зляцело з яе вуснаў.

— Ліхадзей, што ты зрабіў, за што ты адабраў ей жыцьцё?—звярнуўся баярын да Вельскаго, каторы стаяў перад ім, як злыдзень, апёршыся на акрываўлены меч. Не атказаўшы ні слова на закіды Гарбуза, ён паказаў яму рукой на стол, пяро і паперу. Моўчкі падыйшоў баярын да стала і, сабраўшы апошкі сіл, падпісаў паперу, пасьля падыйшоў да нябошчыцы. Баярын узяў на рукі дарагое цело і ад'ехаў у Макрыдава. Пэўна, што ён адабраўбы жыцьцё сабе, каб ня думка аб сыну, дзеля катораго ён павінен быў жыць. Ад цяжкога перэжываньня баярын цяжка, безнадзейна захварэў, але хвароба была для яго шчасьцем. Не памятаючы цяперашняго, ён заўсёды бачыў перад сабой Мар'яну і шчасьлівы быў мінуўшым шчасьцем.

У той самы дзень, калі выехаў баярын са Старасельля, стары цівун Будзька таксама пакінуў сваю скрытку, каб аб'ехаць родных баярына, каб узняць іх шукаць судовай справядлівасьці; ён сам таксама уцекла у Макрыдаво, каб дагледаць хвораго.

(Канец будзе).

× **Прадажа спажыўных прадуктоў.** У местовых крамах прадаюцца гэткіе спажыўные прадукты на карты:

| | |
|---|---|
| ячменная мука . . . | 17 фэн. |
| манные крупы для дзяцей . . . . . . . . | 50 „ |
| пэрловые крупы . . . | 40 „ |

лічучы за расейскі фунт.

У коопэратывах «Райніца», «Зарэччэ», «Фортуна», «Солідарнасць», «Мрувка» і «Банковая» гэтымі днямі будзе прадавацца на карты бульба па 1 м. 90 фэн. за пуд. — У коопэратыве „Лайме“ прадажа ўжо пачалася.

Ў тых жэ коопэратывах тры разы ў тыдні — у аўторак, чэцьвер і суботу — прадавацімуць каўбасы ў невялікай меры. Каўбаса с крывёй — 80 фэн., з вантробы — 1 м. 50 ф., чайная — 1 м. 80 ф.

× **Арэнда пустых зямель.** Як паведамляе нямецкі граданачальнік Вільні, пакінутые гаспадарамі участкі зямлі пад гароды і пасевы ўжо цяпер аддаюцца у арэнду на 1917 год — цераз камісію апекі над пакінутымі дамамі (Сьв.-Юрскі пр. 5, 2 этаж).

× **Больш сьветла!** Местовае упраўленьне атрымало партію карбіда і карбідных лямп, каторые прадаюцца ў местовых крамах.

× **Чысло „Darlehenskassenscheine“**, каторые цяпер знаходзяцца у абароці, на 30 верэсьня 1916 г. дайшло 20,000,338 руб. З гэтаго чысла паперoў на вялікшые сумы (25, 10 і 3 руб.) — 18,833,826 руб.; дробных грошы (1 р., 50 кап.) — 1,166,512 руб.

× **Курс рубля:** офіцыяльны — 1 м. 90 фэн. за рубель; ў банках пры прадажы — 1 м. 94 ф., пры куплі — 1 м. 98 ф.;

Пазычковая каса бярэ 6%.

× **„Кот“.** Ізраэль Цам многа месяцоў жыў коштам сваей палюбоўніцы, каторая зарабляла распустай, — калік яе хворую адвязьлі ў Остробрамскую бальніцу, ён украў у яе 130 руб. Яго засудзілі на 6 месяцоў у вастрог.

---

# З усяго Краю.

### Ковенскі музэй.

КОЎНА. Як заяўляе дырэктар Ковенскаго музэю, Довгірд, ад 1 кастрычніка 1915 году да 1 кастрычніка 1916 г. музэй адведалі 4069 душ. Найбольш публікі было 2 чэрвеня: 143 асобы. Да гэтых цыфр не далічэны асобы, каторые адведалі музэй не ў назначэные для ўсіх гадзіны.

Перад вайной у музэі ў год бывало, сярэднім лікам, 9 тысяч душ.

Каля трох чверцей усіх быўшых у музэі сёлета становяць салдаты.

### Госьці з Нямеччыны.

КОЎНА. Наш Край аб'еждкаюць цяпер прэлат Штроер, с Познані, і прафэсар тэолёгіі Крэпс, с Фрэйбурга. Яны знаёмяцца с палажэньнем у нас каталіцкаго касьцёла. Яны знаёміліся ня толькі з нямецкімі ваеннымі капэлянамі, але і з мейсцовым духавенствам. Збіраюцца яны і ў Вільню.

### На лясные работы.

СУВАЛКІ. У лясной інспэкціі патрэбны людзі за падзенную плату 2 м. 50 фэн. або за высокую акордную плату. Ахвотнікі могуць заявіцца ў паліцэйскім упраўленьні.

### Пад гасударственым кантролем.

СУВАЛКІ. Як і ўсе аддзелы Рыжскаго Гандлёваго Банку ў занятых немцамі землях, так і сувалскі аддзел с прычыны ненормальнаго палажэньня прасіў назначыць гасударствены кантроль.

### Ізноў тайны бравар.

БЕЛАСТОК. Крыміналны аддзел ваеннай паліціі выкрыў патайны бравар пры Беласточенецкай вул. Бравар быў толькі-што наладжэн, і ўжо меліся прыступіць да работы ў ім.

---

# ВЕСТКІ З РАСЕІ.

## Лібэральнае міністэрство.

З назначэньнем на мейсцо міністра унутреных спраў леваго акцябрыста, Протопопова, віцэ-маршалка Гасударственай Думы, тая гасударственая установа, каторая заўсёды паддзержывала расейскую рэакцію, каторая запэцкала сваё імя самымі страшэннымі, самымі нягоднымі пастулкамі — убіўствамі грамадзкіх працаўнікоў, пагромамі, провокацией Азэфа і тысяч іншых ліхадзееў, — гэта установа апынулася ў руках лібэральнаго грамадзянства.

Гэты дзіўны на першы пагляд факт вызывае цэлы рад пытаньнёў. Чаму зроблена гэткая вялікая уступка лібэралам? Як здалее новы міністэр працаваць с цэлым штатам людзей, каторые ўсё сваё жыцьцё правялі ў атмосфэры гвалтоў і самых цёмных дзел? Ды ці яго міністэрство пакіне які сьлед на агульным ходзі унутрэнай палітыкі ў Расеі?

У кіраўнічых урадовых кругах Расеі цяпер пануе такі пагляд, што трэба ўсе сілы народу пакіраваць на тое, каб дайсьці «поўнай пабеды» над Нямеччынай. Пагляд гэты стараюцца паддзержываць саюзьнікі Расеі — Англія і Францыя. А як гэтые дзьве дзержавы славяцца сваім «лібэралізмам», дык у іх ёсць моцные звязі з расейскімі лібэраламі, і яны вядуць апошніх за сабой у заграничнай палітыцэ. І расейскіе лібэралы з Мілюковым наперадзі, заўсёды станавіўшые оппозыцію у аднашэньні да правіцельства, ў часі вайны аказаліся самымі шчырымі аднадумцамі яго. «Усё дзеля вайны — дзеля пабеды!» — гэта цяперашні кліч лібэралоў. Самые пільные справы і рэформы, каторых жадае працоўны народ і яго прэдстаўнікі, адкладываюць да «лепшых часоў». Лібэралы ў гэтым зусім патураюць правіцельству, і яно перэканалося, што да канца вайны гэтые людзі будуць самымі верными хаўруснікамі яго.

Вось, гэтак выходзіць, што правіцельство нічым не рызыкуе, назначаючы на мейсцо міністра унутрэных спраў, на каторым ляжыць павіннасць паддзержываць лад у гасударстві, леваго акцябрыста, — тым болей, што акцябрысты свой «лібэралізм» выяўлялі заўсёды лішне мерна. Але і з другога боку нельга спадзевацца, каб назначэньне Протопопова зрабіло вялікшую змену ў расейскім жыцьці.

Мы ўжо сказалі, што міністэрство ўнутрэных спраў мае самую ліхую славу. І запраўды: німа такога цёмнаго дзела, каторае не лежало бы на сумленьні гэтаго міністэрства! Вось, мы і ня можэм спадзевацца, каб с такімі людзьмі новы міністэр мог «завадзіць лібэралізм»: для вялікай, сьвятой справы вызваленьня народу з няволі, ў якой яго дагэтуль дзержалі, патрэбны чыстые рукі, і не рукамі расейскіх жандароў і «ахраннікоў» будзе яна развязана! Каб хоць болей-меней змяніўся палітычны «курс» у Расеі, трэба зрабіць акуратную «ачыстку» міністэрства, — а бяз гэтаго і «лібэральны» міністэр нічога дайсьці не здалее. Гэткай «ачысткі» цяпер спадзевацца нельга: людзі, каторые занімаюць важнейшые мейсцы ў міністэрстве, губэрнатары і іншые провінцыяльные адміністратары, прыслухаючые міністру ўнутрэных спраў, сідзяць на сваіх мейсцах лішне крэпка, маючы «моцные плечы» ў вышэйшых урадовых кругах..

Трэба думаць, што Протопопов не здалее споўніць надзей, якіе шмат хто на яго ускладае. Адно, чаго можна ад яго, як ад чэлавека вельмі сумленнаго, спадзевацца, — гэта завядзеньне лепшаго ладу у спажыўных справах, змаганьне с казнакрадзтвам і машэнствамі пры дастаўках спажыўных прадуктоў, значная часць каторых ляжыць на міністэрстві унутрэных спраў. Такі чэлавек цяпер асабліва патрэбен правіцельству, і за сумленнасць яго яно гатова даравацъ Протопопову яго лібэральные пагляды.

---

### Запаведзь новых зьмен.

БЭРЛІН. Паводлуг „Tageblatt“, расейскі пасол у Рыме, Гірс, разам с Коковцовым вызван на важную нараду ў царскую глаўную кватэру. Спадзеваюцца, што абодвых назначаць міністрамі.

### Новае міністэрство.

ШТОКГОЛЬМ. Царскім маніфэстам загадано наладзіць новае санітарнае міністэрство.

### Жаданьне сазыва Думы.

МАСКВА. «Утро Россіі» пішэ: «Мінулі тры с паловай месяцы, як раз'ехалася Дума, і за гэты час палітычнае палажэньне шмат змянілося. Армія генэрала Брусілова дайшла значных, але не|становучых удач. Выступленьне Румыніі адбілося на агульным палажэньні на ваенным тэатры, але становучые бітвы — ешчэ перад намі, і да канца ешчэ далёка. Ніводная з вераяцельскіх дзержаў не пакінула фронту. Удачы мы можэм дайсьці толькі тады, калі расейская армія ня будзе дэморалізована — тым часам у Расеі змаганьне за свой быт, за хлеб штодзенны адцягівае увагу народу ад арміі. Организацію арміі мы палепшылі, але ўся старонка — апора арміі — дагэтуль неорганізована. Нават болей: правіцельство ня споўніло ешчэ ніводнай задачы, патрэбнай дзеля организаціі краю. Для народу жыцьцё становіцца ўсё цяжэйшым. У газэтах, у гутарках, на сходах усё часьцей чутны вокліч ньня: «безладзьдзе», «труднасць дастаўкі прадуктоў», «дэзорганізація», «недахватка прадуктоў». З усіх старон чутны жальбы на даражыню. І нас ждуць: павышэньне падаткоў, новая 9-мільярдная пазыка і павялічэньне чысла паперовых грошы. Жыць усё трудней. Усё болей вымагаюць ад грамадзян «крэпкіх нэрвоў». У Расеі цяжка дыхаць. Нельга дапусьціць, каб яна зусім перэстала дыхаць. Правіцельство зрабіло ўсё, што магло, каб забаспечыць народу штодзенны хлеб, — і яно не дайшло нічога. Старонка як была, так і астаецца дэзорганізованай. А часу траціць нельга. Гаспадарскі крызыс усё разрастаецца. «Найбагацейшая старонка на сьвеці, каторая вывозіла да|мільярда пудоў хлеба на сусьветные рынкі, знаходзіцца у вялікіх клапотах. Цэлые аддзелы гаспадарскаго жыцьця гібеюць. Плады многалетняй працы марнуюцца. Спажыўные прадукты рэквізуюцца губэрнатарамі. Чыгункі працуюць без ніякай звязі с патрэбай задаволіваньня прадуктамі». Гэтак высказалася маскоўская дума аб тым, чаго дайшлі дагэтуль, — і кожын далейшы месяц павялічывае крызіс. Рулевые больш ня могуць кіраваць гасударственым караблём: ім патрэбна помач. А такую помач можэ даць толькі Г. Дума».

### Немцы на Мурмане.

ШТОКГОЛЬМ. Тры нямецкіе падводные лодкі абстрэлівалі ў суботу станцію тэлеграфу без дроту на Мурманскім беразі. Адна машта збіта. Забіты некольк! душ.

ХРЫСТЫАНІЯ. У портах паўночнай Норвэгіі знаходзіцца 8 параходаў, каторые меліся ісьці да Мурманскаго берагу. Іх цяпер стрымалі. Новых транспортоў туды больш не пасылаюць, і страхоўкі ад вайны ў гэтых водах больш не прынімаюць.

КОПЭНГАГА. Нямецкіе падводные лодкі падарожу ў Ледавіты акіан адбываюць у 7 дзён. Яны маюць запас спажыўных прадуктоў і масла на гэту падарожу на 10 дзён.

### Мурманская чыгунка.

ШТОКГОЛЬМ. Газэты друкуюць ведамасьці аб будоўлі Мурманскай чыгункі, с каторай вельмі сьпешаюцца, каб яе закончыць яшчэ ў гэтым гаду. Пры гэтым працуюць 20 000 душ. Але ўсе старачьня аказваюцца дарэмнымі, бо на дарозі ў рабоці спатыкаюцца прашкоды, каторых бадай нельга перасіліць. У Александроўску гэтак сама пасьпешна працуюць над партовымі будоўлямі, але і тут трэба ждаць, што с порту можна будзе карыстаць толькі ў наступаючым гаду.

### Мост на Волзе.

СІМБІРСК. Адбудзецца пасьвянцэньне маста на Волзе, каторы звяжэ Маскву с Сібірам. Пры гэтым будзе цар.

### «Жоўтые работнікі».

ШТОКГОЛЬМ. «Реч» пішэ, што набор вялікаго чысла «жоўтых рабочых» у Кітаі спатыкае вялікіе труднасьці. Расейскіе консулы на Далёкім Усходзі звертаюць увагу на тое, што агенты расейскіх фірм сулiць высокіе заработкі, але сваіх абецанак не спаўнлюць. На работнікоў гэта робіць цяжкое ўражэньне.

---

# З усяго сьвету.

**За Лібкнэхта.**

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Сягоньня на заседаньні Рэйхстагу галасамі ўсіх проці правых і нацыонал-лібэралоў пастаноўлено аддаць на разгляд камісіі да ўнутрэнаго распарадку жаданьне партіі «соцыал-дэмократычная работніцкая еднасць», каб справа проці д-ра Лібкнэхта была спынена.

# ТЕЛЕГРАМЫ.

**Жаданьне саюзьнікоў.**

ПАРЫЖ. «Echo de Paris» жадае, каб саюзьнікі зрабілі ўсё, каб неадкладаючы даць адпор опэраціям Фалькенгайма на заходзі і Макензэна на поўдні Румыніі. Паводлуг свайго географічнаго палажэньня толькі Расея можэ даць Румыніі значную помач. Толькі Расея можэ вярнуць даўнейшае палажэньне і зруйнаваць пляны Гіндэнбурга.

### Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА. 9.Х. **Усходні тэатр:** (гл. нямецкае апав.).

**Італьянскі тэатр:** Артылерыйская і мінная работа ворагоў у палудзеннай часьці прыморскаго фронту трывае далей. Непрыяцельская пяхота, каторая на плоскагорьі Карст прабавала наступаць на палудні ад Нова Вас і на адрэзку Гэрцу проці С.-Катаріна, адбіта зашчытным агнём. У Фассанскіх Альпах, на адрэзку Гардіналь—Кольдозэ некольні гадзін трывалі вострые штыкавые бітвы. Наступаўшые ворагі зусім адкінуты. Усе пазыціі на вяршынах асталіся ў руках нашых войск.

У начы з 8 на 9 нашы лятучые эскадры атакавалі С.-Джіорджіо ді Ногара, Лятісcана, зашчытные батарэі Порто Бусо, унутрэны порт Градо і батарэі на палудзеннай часьці Ізонцо. Усе самалёты вярнуліся назад.

ВЕНА. 10. Х. **Усходні тэатр:** (гл. нямецк. апав.).

**Італьянскі тэатр:** На прыморскім фронці пасьля сільнай падгатоўкі артылерыйскім і мінным агнём італьянцы на адрэзку Сан-Градо ді Мэрна—возеро Добэрдо пачалі агульны штурм проці нашых пазыцій на плоскагорьі Карст. Гэта быў слаўны дзень для біўшыхся там нашых войск. Безупынны агонь ня мог іх скрануць з мейсца; з няzломленай сілай яны адбілі вельмі крывава штурмы ворагоў і утрымалі ў сваіх руках усе свае пазыціі. Бітвы ў даліне Флеймса трываюць далей. У ваколіцах Лусія наш патруль прывёў 50 палонных. На адрэзку Гардіналь—Буса Альта адбіты некольні атак ворагоў. Між далінамі Сугана і Эч ворагі выяўлялі энэргічную чыннасць. Каля Пасубіо развіваецца даволі значная бітва.

У начы з 8 на 9 кастрычніка адна з нашых марскіх лятучых эскадр вельмі удачна абкідала бомбамі Валону.

У начы з 9 на 10 адна лятучая эскадра вельмі удачна атакавала Монфальконэ, Градо і Сан-Джіорджіо ді Ногара. Усе самалёты, ня гледзячы на сільны абстрэл, вярнуліся назад.

ВЕНА, 11.Х. **Усходні тэатр:** (гл. нямецкае апавешч.).

**Італьянскі тэатр:** Бітва ў палудзеннай часьці прыморскаго фронту трывае дзень і ноч і пасоўваецца на поўначы ад Віппаха да С.-Пэтро. На ўсім фронці між гэтым мейсцом і морам атакуюць надта вялікіе італьянскіе сілы. У некалькіх мейсцох ворагам удалося ўварвацца ў нашы пярэдніе акопы. На палудні ад Нова Вас ворагам сперша ўдалося пасунуцца ўпярод—у кірунку Ям'яно. Нашымі контратакамі, аднак, італьянцы зусім выкінуты. За некаторые, астаўшыеся ешчэ ў руках ворагоў часьці акопоў бітва ешчэ трывае. Мы ўзялі 1400 палонных. Баевая работа на фронці даліны Флеймса спынілася. Стычка пры Пасубіо ешчэ не закончэна.

10 ў вечэры адна наша лятучая эскадра удачна абкідала бомбамі Монфальконэ і Старанцаго.

У начы з 10 на 11 лятучая эскадра атакавала з вялікай удачай Валону і бышые там параходы ворагоў. Было відаць вялікіе пажары ў горадзі, ў тым ліку пажар складу газы. Усе лятуны, ня гледзячы на заядлы абстрэл, вярнуліся назад.

# У апошні момэнт.

—з—

**Сьмерць Шаленаго караля.**

МОНАХІУМ. Кароль Отто Баварскі памер сягоньня вечэрам.

**Знішчэньне расейскай арміі.**

БЭРЛІН. Як даносяць сюды, сібірскіе корпусы зусім знішчэжэны. Між палоннымі «сібірскаго» палка аказалося блізка 75% украінцоў і 25%—татароў, жыдоў і іншых нацыональнасьцей.

КІЕУ. Спісы ваенных страт цэнтральнаго камітэту да 2 кастрычніка паказываюць 922,500 салдатоў і 76.000 афіцэроў, між каторымі 27 генэралоў і 48 палкоўнікоў. Гэта—страты толькі ад 1 чэрвеня, значыць, ад пачатку наступленьня Брусілова.

ПЕЦЯРБУРГ. Царскім указам прызываюць на чынную службу ўсіх казакоў у Сярэдняй Азіі, каторые мелі льготы. Непрыгодные сібірскіе рэкруты з набороў ад 1873 да 1885 гадоў будуць агледжэны нанова.

**Новы транспорт войск.**

САЛОНІКІ. Тут высадзілі новы транспорт расейскіх войск.

**Новая пазыка.**

КОПЭНГАГА. 15 лістапада (ст. ст.) ў Расеі пачынаецца падпіска на новую пазыку на 3 міль'ярды рублёў.

**Жоўтая хваля.**

ШТОКГОЛЬМ „Нов. Вр." жаліцца с прычыны напліву кітайскіх работнікоў у-ва ўсе губэрні ажно да Архангельска. Іх бруды і хваробы становяць грозьбу для здароўя ўсяго насяленьня. Дзесяткі тысяч кітайскіх кулі жывуць у прамысловым районі на поўдні Расеі. Газэта пытаецца, як бараніць цяперашняе і будучае пакаленьня ў Расеі ад заліваючай жоўтай хвалі.

**Памочнік Протопопова.**

ПЕЦЯРБУРГ. Міністэр унутраных спраў, Протопопов, назначыў сваім памочнікам бышаго дырэктара Вальца.

**Народные бунты.**

КІЕУ. Перад крамай з ботамі „Скороход" адбыліся вялікіе беспарадкі. Абураны высокімі цэнамі народ разграміў краму і быў разогнан паліцыей толькі праз 3 гадзіны.

**Пажар тэлеграфнай станціі.**

АЛЕКСАНДРОУСК. Тутэйшая тэлеграфная станція спалілася.

**Нямецкая пазыка.**

ЛІБАВА. Тут падпісаліся на 475.400 марак.

ВІЛЬНЯ. Тут падпісаліся на поўмільёна.

# Спіс ваенна-палонных з нашаго краю.

**З Вільні і Віленскай губэрні.**

### Табор для ваенна-палонных Cassel.

**2 Кампанія.**

Масевіч Пётр, Вільня.
Маркоўскі Вітольд, „
Дроздовіч Сьцепан, „
Кімса Александар, „
Кракоўскі Мамэрт, „
Пілюс Язэп, „
Зноско Броніслаў, „
Борславовіч Язэп, „
Радсум Владзімір, „
Колоўскі Мацей, „
Валентыновіч Болеслаў, „
Суд'еніс Купрыян, „
Маркоўскі Антон, „
Юневіч Ігнат, „
Мунцэвіч Адам, Новітіов.
Роцэвіч Язэп, Мішнічы.
Дубінка Валер'ян, Бакрова.
Валькевіч Вінцэнты, Растум.
Ількевіч Вінцэнты, Половеткі.
Івашка Адольф, Дрэйге.
Шульман Барыс, Вільня.
Шульман Гірш, „
Пуйноўскі Владзімір, „
Жукоўскі Мацей, „
Пронскус Франц, „

### Табор для ваенна-палонных Niederzwehren.

**3 компанія.**

Войтовіч Язэп, Вільня.
Куль Антон, „
Шукстэс Мацей, „
Полянскі Броніслаў, „
Казюконец Язэп, Пушкарня.
Мелькунас Мацей, Стравенік.
Пашэлюк Язэп, Вільня.
Шустэр Лейба, „
Калінскі Лейба, „
Гослер Шлёма „
Гордон Лейзэр, „
Лабан Бэрко, „
Златкін Арон, „
Фінн Зальман, „
Пэрэльман Гірш, Смаргонь.

### Табор для ваенна-палонных Cassel.

**4 компанія.**

Януш Кароль, Вільня.
Трынкун Ануфры, „
Сэгаль Вульф, „
Булькін Язэп, „
Глёзэр Лазар, „
Ведэрнік Франц, „
Яніцкі Вацлав, „
Чэорскі Язэп, „
Івашкевіч Іван, Душэкі.
Дохэвіцкі Казімір, Вільня.
Урбановіч Станіслаў, „
Рубінчык Абрам, „
Рубінчык Іцко, „
Шыго Юльян, „
Сенкевіч Казімір, Сантэнск.
Рулька Ксавэры, Вільня.
Нікотін Фэлікс, Марцінканцы.
Садоўскі Александар, Німэй(?)
Казёл Гэнрык, Вільня.
Чэнтрук Андрэй, „
Томашэўскі Пётр, „
Пуцята Альбэрт, Пшэбута.
Ненартовіч Войцех, Вільня.
Урбановіч Казімір, „
Гонцур Антон, Вуртушкі.
Кассэль Хацкель, Вільня.
Фэйгель Мозэс, „
Бэрштэль Рувім, „
Савоельскі Віктор, „
Гітовіч Юдэль, „
Вісьлянскі Констанцін, „
Станкевіч Іван, „
Заберскі Міхал, „
Наус Іван, „
Дезанец Гіэронім, „
Станкевіч Юльян, Мэрэч.
Песьляк Юры, Быстрыца.
Лешчынскі Эдмунд, Вільня.
Людшон Болеслаў, Бомуш.
Томашэвіч Владыслаў, „
Разгун Антон, Вільня.
Кучынскі Язэп, „
Шvэрэдовіч Барыс, Трокі.
Кайріс Антон, Вільня.
Пошэўскі Вінцэнты, „

**5 компанія.**

Цэмэсёнец Павал, Мэлеграм.
Захаровіч Язэп, Людэвічы.
Кочалін Болеслаў, Вільня.
Адамовіч Адольф, Лукашэвічы.
Большков Васіль, Вільня.

**6 компанія.**

Богушэўскі Станіслаў, Вільня.
Брыль Міхал, „
Рубіновіч Вэн'ямін, Ліда.

## Беларускі Театр.

У нядзелю, 15 кастрычніка 1916 г., ў Салі Работніцкаго Клюбу (Варонньня, 5) ставіцца

п'еса ў 4 актах Э. Ожэшковай **ХАМ** Пачатак а 5½ гадз.

Білеты ад 30 фэн. да 1.50 м. прадаюцца загадзя ў Беларускай Кнігарні (Завальная 7), а ў дзень прэдстаўленьня—пры ўходзі ў салю.

**Падпіска на „Гоман" з дастаукай да хаты у Вільні не прынімаецца.**

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар В. Ластоўскі.